

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

MUSIIKITUOTTAJIEN LAUSUNTO TEKIJÄNOIKEUSTOIMIKUNNAN MIETINTÖÖN "RATKAISUJA DIGIAJAN HAASTEISIIN" (2012:2)

Helsinki 12. maaliskuuta 2012

YHTEENVETO

- Musiikkituottajat kannattaa toimikunnan perusteellisesti valmisteltua esitystä tekijänoikeuslain 56 g §:n muuttamiseksi
 - Muutos mahdollistaisi sen, että oikeudenhaltijat voisivat pyytää tuomioistuinta määräämään teleoperaattoria estämään pääsyn loukkaavaan palveluun, ilman että varsinaista loukkaajaa vastaan nostetaan kanne Suomessa. Tällä hetkellä keskeytysmääräyksen antamisen edellytys on, että varsinaista loukkaajaa vastaan nostetaan kanne.
 - Muutos on tärkeä, koska se mahdollistaisi tehokkaan puuttumisen maamme rajojen ulkopuolelle sijoittuneiden selkeästi lainvastaisten palveluiden tarjontaan ja turvaisi siten kotimaisen luovan alan työpaikat ja alan kasvun.
 - Muutos on tärkeä myös, jotta varmistetaan Suomen lainsäädännön yhteensopivuus muiden EU-maiden ja EU:n direktiivien kanssa.
 - Ehdotus on tasapainoinen, eikä se oikeudettomasti tai kohtuuttomasti rajoita teleoperaattoreiden tai muidenkaan osapuolten oikeuksia.
 - Ehdotus on hallitusohjelman mukainen, ohjelmassa hallitus on sitoutunut kitkemään tietoverkkopiratismia lainsäädäntöä kehittämällä.

- Musiikkituottajat ei näe jäsentensä oikeuksien osalta tarvetta tekijänoikeuslain 25 g §:n muuttamiselle, mutta on valmis puoltamaan esitystä alla esitetyin varauksin

Musiikkituottajien jäsenyhtiöt lisensoivat jo markkinaehtoisesti televisioyhtiöiden arkistojen lähetykskäytön ja internet-välittämisen kollektiivihallinnointijärjestönsä Gramexin kautta, joka voi myöntää luvat arkistokäyttöön paitsi Suomeen myös yli 20:een muuhun maahan.

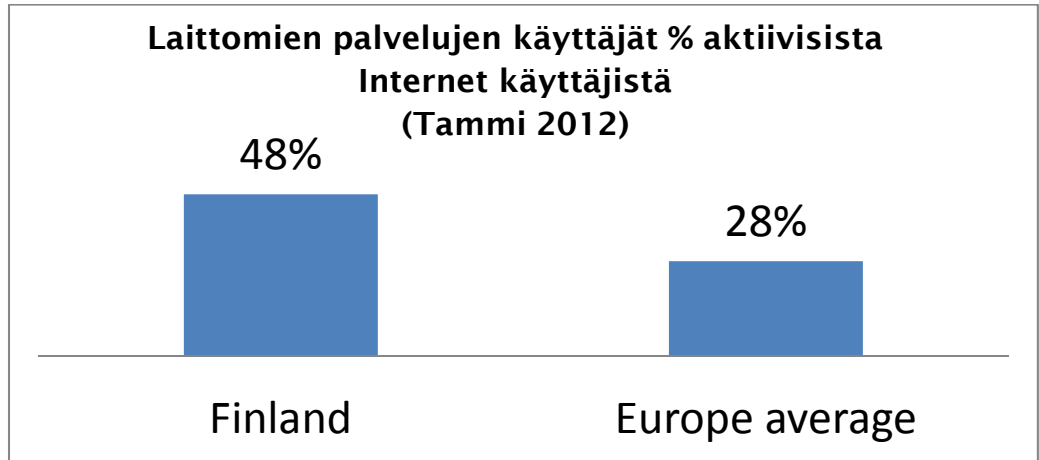
- Vaikka ehdotetulla muutoksella ei olisi vaikutusta äänitteiden oikeuksien lisensointiin, on periaatteellisella tasolla ongelmallista, että lainsäädännöllä puututaan toimintaan, joka on jo vapaaehtoisin sopimuksin järjestetty.
 - Jatkossa on huolehdittava siitä, että esitetystä mallista ei muodostu menettelytapaa, jolla televisioyhtiöt pyrkisivät sivuuttamaan uusien tuotantojen käyttöehdoista sopimisen välittömästi oikeudenhaltijoiden kanssa
 - Esitystä on muutettava niin, että se koskee ennen 1.1.1997 valmistettuja ohjelmia
- Verkkotallennuspalveluiden kuten muidenkin uusien digitaalisten sisältöpalveluiden on perustuttava vapaaehtoiseen sopimiseen ja lisensointiin, ei oikeuksien rajoittamiseen ja käytön korvaamiseen hyvitysmaksulla tai muulla summaarisella korvauksella.

YKSITYISKOHTAISET KOMMENTIT

1. Ehdotus tekijänoikeuslain 56 g §:n muuttamiseksi

Musiikkituottajat kannattaa toimikunnan esitystä ja pyytää ministeriötä ryhtymään välittömästi toimenpiteisiin hallituksen esityksen valmistelemiseksi asiassa. Toimikunnan mietintöön sisältyvä esitys on perusteellisesti valmisteltu ja hyvin perusteltu, eikä se edellytä enempää jatkovalmistelua.

Tietoverkkopiratismiin vuoksi luovilta aloilta menetetään työpaikkoja ja tuloja. Mietinnössäkkin siteeratun TERA-tutkimuksen mukaan luovilta aloilta katoaa Euroopassa 1.2 miljoonaa työpaikkaa ja 240 miljardia euroa tuloja, ellei piratismia saada merkittävästi vähennettyä. Piratismi on suurin este eurooppalaisen digitaalisen sisämarkkinan kehitykselle. Tietoverkkopiratismi on Euroopassa merkittävästi korkeammalla tasolla kuin esimerkiksi USA:ssa, ja Suomessa yleisempää kuin Euroopassa keskimäärin (kts alla).

Lähde comScore & Nielsen

Ehdotettu menettely tarjoaa tehokkaan ja kaikkien osapuolten oikeutetut intressit huomioivan menettelyn laittoman tarjonnan vähentämiseksi Suomessa. Varsinkaan nykyisessä talustilanteessa ei suomalaisella yhteiskunnalla ole varaa sallia piratismin viedä suomalaisilta luovilta aloilta työpaikkoja ja valtiolta verotuloja.

Ehdotus on lisäksi nykyisen hallituksen hallitusohjelman mukainen. Hallitusohjelmassa on sitouduttu "kitkemään luvatonta aineistojen levittämistä lainsäädäntöä kehittämällä".

a. Toimikunnan työskentelystä

Haluamme aluksi todeta, että toimikunta on työskennellyt laajapohjaisesti ja valmistellut esityksensä hyvin ja perusteellisesti, kuullen myös useita ulkopuolisia teknisiä ja juridisia asiantuntijoita.

Oudoksummekin tapaa, jolla mietintöön jätetyssä eriävässä mielipiteessä on yhden tahon toimesta jälkikäteen kritisoitu asian valmistelua. Toimikunnan pöytäkirjoista käy ilmi valmistelun eteneminen ja kuullut asiantuntijat. Pöytäkirjat ovat saatavilla osoitteessa: http://www.okm.fi/OPM/Tekijaenoikeus/Tekijnoikeustoimikunta/aineistot/?lan_g=fi.

b. Muutos tehostaa laissa jo olevaa keskeytysmääräysmenettelyä, se ei luo kokonaan uutta menettelyä

Tekijänoikeuslain 60 c § mahdollistaa nykyisellään väliaikaisen keskeytysmääräyksen antamisen välittäjänä toimivaa palveluntarjoajaa vastaan.

Määräyksen antamisen edellytyksenä kuitenkin on, että oikeudenhaltijat ovat nostaneet tai määrääjassa nostavat kanteen loukkaajaa vastaan.

Mietinnössä on identifioitu ja pyritty korjaamaan tekijänoikeuslain 60 c §:ssä olevan menettelyn keskeinen puute – se ei mahdollista EU:n ulkopuolelle tai olinpaikkansa piilottavien laittomien palvelujen toimintaan puuttumista. Kanteen nostaminen Suomessa näitä toimijoita vastaan on käytännössä mahdotonta. Tällä hetkellä Suomessa suosituimmat laittomat palvelut ovatkin sijoittuneet eri puolille maailmaa Suomen rajojen ulkopuolelle.

Mietinnössä ei siis ehdoteta sisällöllisesti uutta menettelyä vaan jo olemassa olevan menettelyn kehittämistä niin, että tuomioistuimet voisivat hakemuksesta antaa estomääräyksen välittäjiä kohtaan, ilman että hakijoiden on nostettava erillistä kannaetta loukkaajaa vastaan.

c. Estomääräys on EU-lainsäädännön edellyttämä ja oikeasuhtainen oikeuskeino selkeästi laittomien palvelujen tarjonnan vähentämiseksi

Toimikunnan mietinnössä on perusteellisesti käsitelty estomääräyksen edellytyksiä, vaikuttavuutta ja sen vaikutuksia oikeudenhaltijan, välittäjän ja sen asiakkaiden, sekä oikeuden loukkaajan kannalta.

Musiikkituottajat yhtyy mietinnössä esitettyyn. Muistutamme erityisesti, että esitetty estomääräysmenettely perustuu keskeisesti EU-direktiivien vaatimukseen (erityisesti ns. tietoyhteiskuntadirektiivin (2001/29/EY) 8(3) artiklaan), minkä vuoksi vastaavista menettelyistä on jo säädetty ja niitä on myös käytetty muissa EU-maissa.

Mietinnössä kuvatun kansainvälisen tilanteen täydentämiseksi todettakoon, että mietinnön luovuttamisen jälkeen on mm. Irlannin hallitus 29. helmikuuta 2012 säätänyt vastaavasta menettelystä (European Union (Copyright and Related Rights) Regulations 2012, <http://www.djei.ie/press/2012/20120229c.htm>).

Esitellessään esityksen parlamentille ministeri Sean Sherlock lausui mm:

“Going right back to 22 December, 2002, the date by which every EU Member State had to have implemented Directive 2001/29/EC, every EU country has had to “ensure that rightholders are in a position to apply for an injunction against intermediaries whose services are used by third parties to infringe a copyright or related right”. Having that provision enshrined in EU law and the laws of Member States for a decade has not restricted the development of the Internet or innovative internet companies. On the contrary, the Internet has flourished... In granting such injunctions the courts must take account of Court of Justice of the European Union judgements. These require that a fair balance be struck between the various fundamental rights protected by the Community legal order and the principle of proportionality” (<http://www.thejournal.ie/in-full-sean-sherlocks-full-briefing-note-on-copyright-protection-337367-Jan2012/>) (alleviivaus laatijan).

Mietinnössäkin siteeratun Englannin High Courtin 28. heinäkuuta 2011 antamassa tuomiossa (Twentieth Century Fox v. British Telecommunications PLC, <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Ch/2011/1981.html#para199>) puolestaan todetaan Newsbin palveluun pääsyn estämisen osalta seuraavaa, erityisesti sen suhteesta Euroopan ihmisoikeussopimuksen 1. artiklassa (omaisuus) ja 10. artiklassa (ilmaisunvapaus) suojattuihin oikeuksiin:

“In general, I am satisfied that the order sought by the Studios is a proportionate one. It is necessary and appropriate to protect the Article 1 First Protocol rights of the Studios and other copyright owners. Those interests clearly outweigh the Article 10 rights of the users of Newzbin2, and even more clearly outweigh the Article 10 rights of the operators of Newzbin2. They also outweigh BT's own Article 10 rights to the extent that they are engaged.” (alleviivaus laatijan)

Edellä mainitut ja mietinnössä luetellut eurooppalaiset esimerkit vahvistavat, että komitean esitys estomääräysmenettelyn kehittämiseksi on kohtuullinen ja EU-direktiivien mukainen.

Itse asiassa direktiivit edellyttävät, että oikeudenhaltijat voivat hakea pysyvää estomääräystä internet-välittäjää kohtaan myös ilman, että kanne on nostettava ensisijaista loukkaajaa vastaan.

Esimerkiksi Englannissa High Court on vahvistanut tämän näkemyksen (Dramatico Entertainmnet v Sky, <2012> EWHC 268 (Ch)):

“First, there is no jurisdictional requirement to join or serve the operators or users of TPB, Article 8(3) of the Information Society Directive and section 97A of the 1988 Act (set out below) confer jurisdiction on the Court to grant injunctions against intermediaries whose services are used by a third party to infringe copyright.”

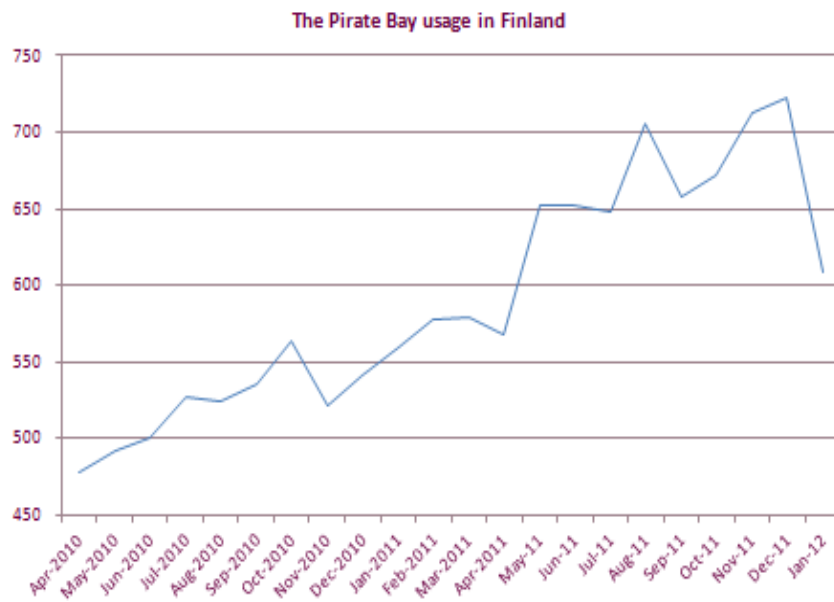
Myös Euroopan Yhteisön tuomioistuin on vahvistanut antamassaan tuomiossa Scarlet v SABAM (24.11.2011, <C 70/10>), että jäsenvaltioiden on mahdollistettava toimenpiteet välittäjiä vastaan, joilla paitsi lopetetaan jo tapahtuneet loukkaukset, myös estetään vastaisuudessa tapahtuvat loukkaukset.

“Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että kyseisten säännösten mukaisesti kansallisille tuomioistuimille annetun toimivallan on oltava sellainen, että nämä voivat velvoittaa mainitut välittäjät toteuttamaan toimenpiteitä, joilla myötävaikutetaan paitsi kyseisten välittäjien tarjoamien tietoyhteiskunnan palvelujen välityksellä tehtyjen immateriaalioikeuksien loukkausten lopettamiseen myös uusien loukkausten estämiseen (kappale 31, alleviivaus laatijan).

d. Estomääräys on tehokas ja täytäntöönpantavissa ilman kohtuuttomia kustannuksia

Mietinnössä todetaan, että ulkomaiset kokemukset osoittavat keskeytysmääräyksen olevan tehokas tapa vähentää laittomien palvelujen tarjontaa. Musiikkituottajat voi vahvistaa mietinnössä esitetyn näkemyksen.

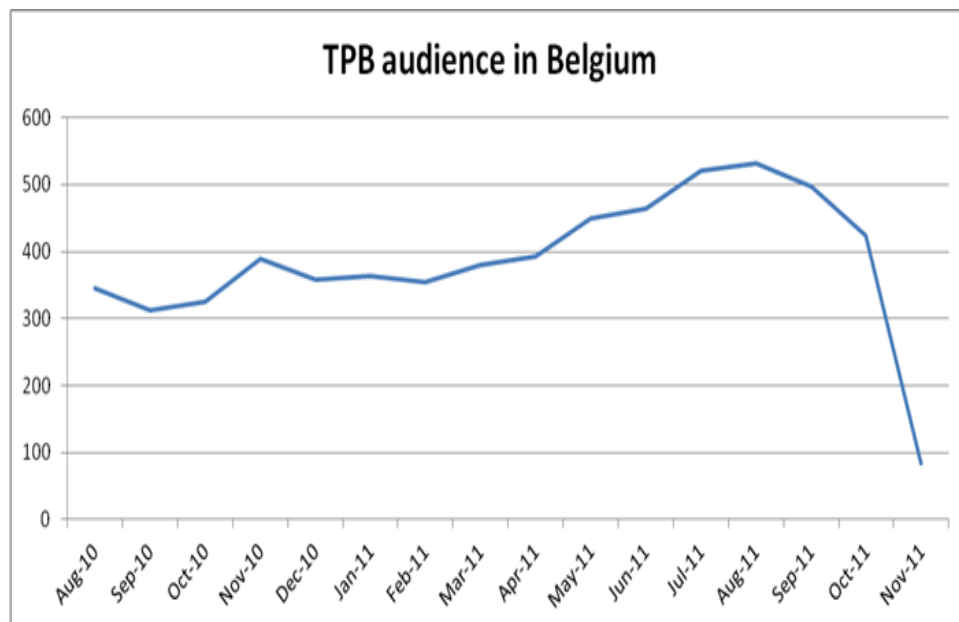
Mietinnössä esitettyjen esimerkkien lisäksi voimme todeta, että tuomioistuimen määrättyä Musiikkituottajien hakemuksesta Elisan estämään asiakkailtaan pääsy Suomen eniten käytetyimpään laittomaan palveluun, The Pirate Bay – palveluun, palvelun suomalaisten käyttäjien määrä tippui välittömästi 100.000 käyttäjällä (kts alla).

Source: comScore

Belgiassa puolestaan tuomioistuimen määrättyä paikalliset teleoperaattorit estämään pääsy niin ikään The Pirate Bay -palveluun, palvelun kävijämäärät tippuivat määräyksen täytäntöönpanon jälkeen n. 80 % (kts. alla).

Lähde: comScore

Musiikkituottajat – IFPI Finland ry

+358-(0)9-6803 4050 ifpi@ifpi.fi www.ifpi.fi Yrjönkatu 3B FI-00120 Helsinki

Täytäntöönpanon kustannusten osalta voimme niin ikään vahvistaa mietinnössä esitetyn näkemyksen, jonka mukaan estot voidaan toteuttaa kohtuullisin kustannuksin; Belgiassa, Italiassa, Itävallassa, Iso-Britanniassa, Suomessa ja Tanskassa teleoperaattorit ovat täytäntöönpanneet estomääräyksiä nopeasti ja ilman kohtuuttomia kustannuksia.

Muistutamme vielä, että esitys ei siis luo varsinaisesti uutta menettelyä vaan mahdollistaisi estomääräyksen hakemisen myös ilman, että kannetta on nostettu ensisijaista loukkaajaa vastaan. Itse menettelyyn liittyvät kustannus, tehokkuus ja oikeasuhtaisuus kysymykset ovat täsmälleen samat kuin mitä eduskunnan toimesta on jo punnittu 60 c §:stä säädettäessä.

e. Esityksen johdosta jätetty eriävä mielipide perustuu keskeisesti virheelliseen juridiseen analyysiin ja puutteellisiin tietoihin kansainvälisestä kehityksestä

Mietintöön on jätetty yhden jäsenen toimesta eriävä mielipide. Sen painoarvoa heikentää se, että se perustuu virheelliseen juridiseen analyysiin ja puutteelliseen tietoon mm. ulkomaisesta käytännöstä. Nostamme esille erityisesti seuraavat kolme seikkaa.

Ensinnäkin, mielipiteessä väitetään tietoyhteiskuntadirektiivin johdantolauseen numero 27 nojalla, että teleoperaattorit eivät olisi direktiivissä tarkoitettuja välittäjiä, eikä teleoperaattoreita kohtaan sen vuoksi voisi määrätä keskeytysmääräyksiä. Kyseinen johdantolause koskee kuitenkin kokonaan eri asiaa, eli direktiivin 3 artiklassa määritellyn ”yleisölle välittämisen” oikeuden alaa (eng. *communication to the public*).

Direktiivin 8(3) artikla sen sijaan käsittelee keskeytysmääräyksiä ”internet-välittäjiä” kohtaan (engl. *intermediaries*). Oikeudenhaltijoiden yleisölle välittämisen oikeuden alan määrittelyllä ei luonnollisestikaan ole mitään vaikutusta siihen, kuka tai ketkä, ovat direktiivissä tarkoitettuja ”välittäjiä, joiden palveluita kolmas osapuoli käyttää tekijänoikeuden tai lähioikeuksien rikkomiseen”.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on edellä viitatussa Scarlet-päätöksessään yksiselitteisesti vahvistanut, että estomääräysten hakeminen internet-välittäjiä kohtaan on oltava mahdollista:

"Tästä on aivan ensimmäiseksi muistutettava, että direktiivin 2001/29 8 artiklan 3 kohdan ja direktiivin 2004/48 11 artiklan kolmannen virkkeen mukaan immateriaalioikeuksien haltijat voivat hakea määräystä sellaisia välittäjiä, kuten internetyhteyden tarjoajat, vastaan, joiden palveluita kolmannet osapuolet käyttävät heidän oikeuksiensa loukkaamiseen" (kappale 30, alleviivaus laatijan)

Toiseksi, mielipide on kirjoitettu ikään kuin kysymyksessä olisi Suomen oikeudessa kokonaan uusi oikeuskeino. Kuten edellä on huomautettu, tämä on virheellinen käsitys. Oikeudenhaltijat voivat jo nykyisin hakea ja tuomioistuin määrätä internet-välittäjiä estämään pääsyn sivustolle, josta saatetaan saataville ilman lupaa suojan kohteita. Nykyinen säännös on kuitenkin tehoton kaikkein eniten käytetyimpien - ja siis kaikkein haitallisimpien - palveluiden osalta, jotka ovat pääosin sijoittautuneet Suomen rajojen ulkopuolelle. Eriävässä mielipiteessä siis käytännössä vastustetaan olemassa olevan menettelyn käyttöalan laajentamista koskemaan rajattua määrää kaikkein haitallisimpia palveluita. Jää epäselväksi, miksi.

Kolmanneksi, eriävässä mielipiteessä esitetään voimakkaita näkemyksiä ja kvasiteknisiä kauhukuvia estomääräyksen käytön vaikutuksista internetin toimintaan. Tosiasiassa, tuomioistuimet ovat antaneet keskeytysmääräyksiä teleoperaattoreita kohtaan Belgiassa, Hollannissa, Italiassa, Iso-Britanniassa, Itävallassa, Suomessa ja Tanskassa. Yksikään mielipiteessä maalatusta kauhukuvista ei ole toteutunut, eikä internet ole "mennyt rikki". Päinvastoin kuin Suomessa, muualla Euroopassa internet-välittäjät ovat yhteistyössä määräysten hakijoiden kanssa sopineet kulloinkin kustannustehokkaimmasta tavasta määräyksen toteuttamiseksi. Eriävässä mielipiteessä esitetyt väitteet estomääräysten teknisistä ongelmista tai niiden aiheuttamista vahingoista Internetin infrastruktuurille ovat vailla todellisuuspohjaa.

Väite "menemisestä kohti sensuuriyhteiskuntaa" on puhdasta demagogiaa. Keskeytysmääräyksen antaa puolueeton tuomioistuin, joka punnitsee jokaisessa yksittäistapauksessa eri osapuolten oikeudet intressit ja harkinnan suorittuaan joko hyväksyy tai hylkää hakemuksen. Kysymys ei siis ole millään tasolla sensuurista, vaan perustuslailla suojattujen oikeuksien yhteensovittamisesta tavalla, joka maksimoi yhteisen hyvän. Väite on yhtä lailla perusteeton kuin väite siitä, että teleoperaattorit "sensuroisivat" asiakkaitaan katkaistessaan kaiken internet-liikenteen niiltä, jotka eivät maksa laskujaan ajoissa.

Todettakoon lopuksi, hyvän järjestyksen vuoksi, että kuluttajille on Suomessa tarjolla kymmeniä erilaisia laillisia digitaalisia palveluita, joista on tarjolla mm. n. 20 miljoonaa äänitteen uraa. Osa laillisista palveluista on mainosrahoitteisia ja siten kuluttajille jopa ilmaisia. Piratismiin oikeuttaminen, kuten mielipiteessä tehdään, laadukkaiden laillisten palvelujen puutteella on täydellisen ja yksiselitteisen perusteetonta. Tietoa Suomessa toimivista laillisista palveluista saa internetissä osoitteista mm. www.dwnld.fi tai www.pro-music.org/content.

2. Esitys tekijänoikeuslain 25 g §:n muuttamiseksi

Musiikkituottajat ei vastusta esitystä uudeksi sopimuslissenssisäännökseksi alla esitetyin varauksin.

a. Oikeudenhaltijat ovat jo valtuuttaneet Gramexin lissensioimaan äänitteiden oikeudet

Äänitteiden oikeudet yleisradioyhtiöiden arkistokäyttöön on jo kattavasti lissensioitu äänitteiden tuottajien ja esittävien taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Gramex ry:n kautta. Oikeudenhaltijoiden Gramexille antama valtuutus kattaa ja ylittää esityksessä tarkoitetun käytön. Gramex voi solmimansa vastavuoroisuusjärjestelyn nojalla mm. lissensioida arkistojen tilausperusteisen tarjoamisen Internetin välityksellä yli 20 maahan.

Äänitteiden oikeuksien osalta esitetty sopimuslissenssisäännös onkin tarpeeton.

Paitsi tarpeeton, esitys on ongelmallinen, mikäli siitä muodostuisi ennakkotapaus toimintamallille, jossa lainsäädännöllä puututaan lissensiointimarkkinoiden toimintaan tilanteessa, jossa markkinatoimijat ovat markkinaehtoisesti ratkaisseet oikeuksien lissensioinnin.

Erityisesti on pidettävä mielessä, että sopimuslissenssi on oikeuksien rajoitus, jota on sovellettava harkiten ja vain tilanteissa, joissa sen käyttö on kaikki olosuhteet huomioiden perusteltua.

Sopimuslissenssistä ei saa muodostua pääasiallista oikeuksien lissensioinnin muotoa, jolla sivuutetaan suora yksilöllinen sopiminen oikeudenhaltijoiden ja käyttäjien kesken.

b. Aikaraja pitää muuttaa, 1.1.1997 on perusteltu päivämäärä

Katsomme niin ikään että aikaraja, jota vanhemmat ohjelmat voivat nauttia sopimuslissenssistä on perusteettoman lähellä tätä päivää. Esityksen tarkoitus on helpottaa oikeuksien hankintaa niiden ohjelmien osalta, joiden tietoverkko-oikeuksia yleisradioyhtiöt eivät kohtuudella ole voineet hankkia. Viimeistään vuoden 1996 WIPO sopimusten jälkeen on ollut täysin selvää, että tietoverkkokäyttöihin on saatava lupa oikeudenhaltijoilta. Ehdotammekin, että aikaraja siirrettäisiin päivämäärään 1.1.1997.

Esityksessä nyt ehdotettu 10 vuoden aikaraja on perustelematon.

c. Kielto irrottaa ja käyttää yksittäisiä suojankohteita irrallaan ohjelmallisesta yhteydestä on siirrettävä perusteluista pykälään

Esityksen perusteluissa on lausuttu se tärkeä tarkennus, että sopimuslissenssisäännös ei mahdollistaisi yksittäisten ohjelmaan sisältyvien teosten, äänitteiden tai esitysten käyttämistä irrallaan ohjelmakokonaisuudesta. Koska kysymyksessä on merkittävä sopimuslissenssin alaa koskeva rajoitus, esitämme että se sisällytetään myös itse säännökseen.

3. Verkkotallennuspalvelut voidaan lissensoida kuten muutkin digitaaliset tietoverkkopalvelut

Toimikunta on tarkastellut ns. verkkotallennuspalveluihin liittyviä tekijänoikeudellisia kysymyksiä. Musiikkituottajien käsityksen mukaan kyseiset palvelut perustuvat keskeisesti sisältöjen yleisön saataville saattamiseen, joka edellyttää lupaa sisältöjen oikeudenhaltijoilta.

Musiikkituottajien jäsenyhtiöt ovat valmiita neuvottelemaan oikeuksien lissensioinnista kaikkien halukkaiden tahojen kanssa.

Korostamme erityisesti, että uusien sisältöpalveluiden ja digitaalisen markkinan kehittämisen on perustuttava markkinaehtoiseen sopimiseen. Minkään osapuolen etuja ei tule asettaa toisten markkinatoimijoiden etujen edelle.

Esimerkiksi, verkkotallennuspalveluiden mahdollistaminen oikeudenrajoituksen nojalla vääristäisi markkinoita ja vaarantaisi uusien on-line av-palveluiden kehityksen.

Helsingissä 9. maaliskuuta 2012

Musiikkituottajat – IFPI Finland ry

puolesta

Lauri Rechart
asianajaja

